

Proceso de la creación narrativa. Gonzalo Torrente Ballester. Universitat de Cantàbria (Cantàbria, 1992), 30 pàgines.

Umberto Eco afirmava que les reflexions sobre el procés de creació d'alguns escriptors eren, sovint, millor inclús que les seues mateixes obres. Potser ens trobem davant del cas contrari. Torrente Ballester, escriptor suficientment acaronat pels cotó-en-pèls de l'èxit editorial, reflexiona en aquesta trentena de planes sobre el procés de creació d'una manera un tant ingènua, tot barrejant un vocabulari manllevat del llenguatge filosòfic espanyol més abstrús -alguna coseta de Zubiri, gens d'Ortega- amb uns quants termes de retòrica clàssica i algunes experiències pròpies. El resultat, com a conferència, potser fos satisfactori i entretingut. La seua transcripció, matèria prima i única del llibre, no hi arriba. Damunt, aquesta transcripció és tan excessivament fidedigna que el text, fatalment puntuat, dificulta la lectura i comprensió de l'embolic d'idees que exposa Torrente Ballester. Les seues novel·les, sens dubte, són molt millors.

Heterodoxos, reformadores y marginados en la Antigüedad Clásica. Fernando Gascó y Jaime Alvar (eds.), Universitat de Sevilla-Universitat Hispano-americana de la Ràbida (Sevilla, 1991), 242 pàgines.

El llibre aplega les distintes conferències pronunciades en el marc d'un curs que, amb el mateix títol, fou patrocinat per la Universitat de La Ràbida. Si bé l'atenció historiogràfica per la heterodòxia no és precisament recent -només cal recordar els patrocins de Menéndez Pelayo, allà per les darre-

ries del segle passat-, sí que ho és la seua proliferació indiscriminada en tota mena de tesis i estudis de diversa amplitud cronològica. En aquest cas, li ha pertocat a l'Antiguitat clàssica (dos conceptes ben assentats en la terminologia històrica a l'ús però no per això menys problemàtics; el darrer article del llibre, per exemple, estudia l'època alto-medieval). El recull inclou col·laboracions que van des d'anàlisis sociològiques sobre la relació entre la ciutat grega i els sofistes o l'arrelament a Roma dels cultes místics fins a assaigs de tall més literaturitzant sobre, per exemple, el concepte d'*otium* (oci) dels poetes elegíacs romans. O també l'estudi i contrastació de diverses vides de personatges més o menys marginats o reformadors, com ara Peregrí Proteo o el mateix Alexandre el Magne. La tria, en conseqüència, no deixa de ser suggerent, com el títol promet. Però és que hom troba a faltar algun estudi, ni que siga introductor, sobre els problemes teòrics i metodològics que planteja una línia historiogràfica com aquesta. Pel cap alt, trobem un article, ben interessant d'altra banda, que dóna alguns liniaments per estudiar la historiografia sobre l'heterodòxia. Això, òbviament, permet als editors d'integrar en aquest llibre plantejaments, visions i anàlisis de tan diversa metodologia com intenció. Potser, però, ahí radique el seu interès.

Los judíos de Murcia en la Baja Edad Media (1350-1500). Luis Rubio García, Universitat de Múrcia (Múrcia, 1992), 368 pàgines.

Rubio García és un autor prolífic pel que toca els temes dels jueus medievals, tema que tant apassiona la crítica (¿o caldria dir el lobby historiogràfic jueu?) americana, com l'autor ens fa notar. En el present estudi realitza una anàlisi exhaustiva dels jueus murcians de la baixa edat mitjana que abraça pràcticament tots els temes que l'allau documental de què disposa li permet desbrossar. És per això que el voluminós llibre apareix estructurat en tres grans apartats que arrebroguen al seu si nombrosos i diversificats epígrafs. Al primer, intitolat "la realidad histórica" -encapçalament que palesa clarament les intencions i la tendència historiogràfica del

llibre-, l'autor para esment dels diversos oficis exercits per jueus, de la legislació que els afectava, directament o indirecta, dels plets diversos en què incorrien, dels impostos que havien de satisfer, de les seues, ja tòpiques, activitats usuràries, de les ramaderes, etc. fins arribar al moment del decret d'expulsió, signat pels reis catòlics el 1492, i, encara després, estudiant la situació i condició dels conversos que hi restaren. En un segon apartat, "La Recaudación", hom es deté en avaluar la importància que, sota els distints regnats de la Corona de Castella, tingueren els jueus en l'exercici de la fiscalitat reial, per acabar, amb un tercer apartat, examinant les relacions econòmiques i judicials amb l'església de Cartagena. El llibre, doncs, presenta un important cabdal d'informació documental que l'autor ha organitzat en epígrafs minuciosos i interminables que arrebroguen fins el més mínim detall que haja deixat una petja documental. No pretén res més que això. La fidelitat quasibé absoluta amb el material documental de què disposa esdevé paradigmàtica. Positivisme pur i dur, doncs, però, això sí, molta, moltíssima informació documental que, de segur, altres historiadors aprofitaran millor.

Información geográfica y Sistemas de Información Geográfica. Juan Antonio Cebrían, Servei de publicacions de la Universitat de Cantàbria (Santander, 1992), 85 pàgines.

Fa ja més de 25 anys que va nàixer el primer Sistema d'Informació Geogràfica (SIG), quan geògrafs professionals i professors de geografia intentaren, conjuntament, realitzar un inventari d'usos del sòl del Canadà a escala nacional. D'aleshores ençà, l'ús i les aplicacions dels SIGs s'han generalitzat constantment degut sobretot a la simplificació paulatina dels llenguatges que comuniquen l'usuari amb el sistema informàtic, allò que l'autor anomena *interfaces*. Però aquestes aplicacions informàtiques per al tractament de la informació geogràfica han tingut quasibé una nul·la repercussió en l'àmbit dels estudis geogràfics de l'estat espanyol. I això per un doble entrebanc: d'una banda, la bibliografia específica està escrita en anglès i,

d'altra, utilitza abundantment termes informàtics. Per a subvenir aquesta mancança metodològica, l'autor ha dissenyat un manual que afavoresca un primer contacte del geògraf amb els SIGs, tot dividint el llibre en tres apartats. Al primer, pretén d'aclarar la terminologia un tant obscurantista que utilitzen els dissenyadors de SIGs; al segon, s'ocupa d'explicar -de forma sintètica, com ell explica- els processos i l'estructura d'un SIG, és a dir, com s'ha de traduir l'objecte geogràfic a un llenguatge informatitzable que permeta aprofitar al màxim les funcions d'un SIG (arxivar, seleccionar, interpolar, superposar la informació, etc.). Darrerament, hom presenta de forma esquemàtica la gramàtica de comunicació usuari-SIGs, per tal de facilitar l'ús d'aquests sistemes per part dels geògrafs castellano-parlants. Un treball divulgatiu, doncs, pioner a l'estat espanyol i, sens dubte, ben necessari.

Ensayos sobre comunicación. Margarita Antón Crespo, *Textos y prácticas docentes*, núm. 20, Universitat de La Laguna (Tenerife, 1992), 60 pàgines.

L'autora, doctorada en periodisme i amb una àmplia experiència professional en distints mitjans de comunicació, arplega en aquest llibret els articles d'opinió que signà al "Diario de Burgos" i la "Gaceta de Canarias" durant el 1990 sota dos encapçalaments ben significatius i pretenciosos: *Comunicación siglo XXI* i *Comunicación para el 2000*. Ens trobem, doncs, davant d'una recopilació d'articles de tall periodístic, sense cap mena de pretensió científica, que abracen temes ben diversos relacionats amb el *leit-motiv* de la comunicació, tractada en general i amb massa majúscules. Així, hi podem trobar epígrafs sobre la majoria dels més importants mitjans de comunicació del segle XX: cine, ràdio, premsa periòdica i, per descomptat, televisió. Amb tot i la seua conscient vocació divulgativa, al llibret es filtren diverses opinions pretesament científiques que difícilment superarien un mínim examen de rigor crític. I a més, les més de les vegades els articles presenten judicis valoratius i excessivament moralistes que perjudiquen el caràcter eminentment informatiu que hom li supo-

sa a un vademècum com aquest. Ens trobem, en summa, davant d'una col·lecció d'articles d'opinió massa valoratius per a ser informatius i poc rigorosos per a ser divulgatius. De cap de les maneres responen al títol de la col·lecció en què s'inserta el volum.

Santillana y Poliziano. Dos cartas literarias del siglo XV. José Antonio Trigueros Cano, Universitat de Múrcia (Múrcia, 1992).

Detallada anàlisi de dues lletres del segle XV: la *lettera allo illustrissimo signore Federico de Aragona, figliolo del re di Napoli* del poeta italià Poliziano -famos per les seues *Stanze*- i un *Prohemio e carta* del Marqués de Santillana, adreçat a l'infant don Pedro, conestable de Portugal. Com fa notar l'autor, ambdues cartes no mantenen cap mena de relació entre elles. Són comparades per tal com traspuen els interessos i les preocupacions d'un univers cultural -l'humanista- i les seues fonts greco-latines. A més, perquè impliquen la revalorització de les llengües *vulgars* com a instruments vàlids de transmissió cultural. I finalment, perquè constitueixen una mena d'*Ars poetica* de dos dels autors més importants dels renaixements peninsulars castellà i italià. Una anàlisi literària, doncs, de tall clàssic.

Últims treballs editats pel Servei de Publicacions de la Universitat de València:

Resums Tesis Doctorals, núm. 12 i núm. 13.

El niño de la noche. Silvia Vegetti.

Cuadernos de Geografía, núm. 51.

Las escuelas racionalistas en el País Valenciano (1906-1931). Luis Lázaro Lorente.

Mujer, trabajo y educación (Valencia, 1874-1931). Irene Palacio Lis.

Juventud, ideología y educación. J. Manuel Fernández Soria

Mètre et Système mètrique. S. Debarbat.

Brecht y el expresionismo. Reconstrucción de un diálogo revolucionario. José A. Sánchez, col·lecció *Monografías*, Edicions de la Universitat de Castella-La Manxa (Múrcia, 1988/89).

L'autor pretén refer la trajectòria artística i revolucionària -dos conceptes que en Brecht s'imbriquen constantment- de l'autor alemany, des de la seua primigènia concepció revolucionària del teatre fins la ruptura amb el moviment expressionista alemany que havia caigut en el que Brecht considerava erm territori dels mites i les utopies. Brecht temptava d'alçar les bases d'un teatre revolucionari que, tot i basat en aqueixa nova ciència que hom anomena "materialisme històric", implique, comporte sempre una ruptura del llenguatge, una conscient disgregació de la coherència lingüística que palese les contradiccions que allaren sota una realitat aparent, fictícia. Ensems, per a Brecht, aquesta disgregació ha de ser *divertida*. Perquè per "divertir-se", Brecht entenia descobrir les causalitats, fer-les públiques i notòries. Jugar amb elles. La *Verfremdung*, principal aportació tècnica brechtiana, aquesta "ruptura de la imatge", aconpleix, doncs, dues funcions: una social i altra estètica. La conjugació/combinació d'ambdues constants i els problemes que això comporta actua de fil conductor per comprendre l'obra brechtiana. Potser, però, cercar-hi una coherència *revolucionària* en l'activitat *artística* de Bertolt Brecht esdevinga tan impossible com organitzar mínimament la biografia d'un escriptor tan prolífic i important com problemàtic. Tan impossible com organitzar -dotar de significat, de coherència- qualssevol biografies.

La Escuela de primeras letras según Juan Luis Vives: estudio, iconografía y textos.

Hacer una tesis en ciencias. A. Nuñez Cachaza

Introducció a la Història. Marc Baldó

Antología de Textos de Joan LLuis Vives. Jordi Pérez i Durà.

De pulvere Febrifugo Occidentalis(1663). Jose María López Piñero.

Bibliographia Medica Hispanica (1475-1950). AA.VV.